

Cursus vleermuisvangen / Vleermuiskasten Dijkgatbos Wieringermeer 20 t/m 23 september 2018

Van donderdagmiddag 20 september tot zondagmiddag 23 september organiseren Stichting Vleermuizen Vangen, de Veldwerkgroep van de Zoogdiervereniging en de Vleermuiswerkgroep Noord-Holland een cursus Vleermuizen vangen en hanteren.

Deze cursus is gericht op zowel de beginnende als de gevorderde vleermuiswerkers, die meer kennis willen vergaren hoe vleermuizen te hanteren, vangen en uit kasten te halen. Door middel van presentaties, droog oefenen, veldwerk in de avond (mistnetten) en overdag (kasten) willen we de deelnemers de diverse aspecten van vleermuisonderzoek laten ervaren. Ook specialistische technieken zoals telemetrisch onderzoek komen aan bod (zowel in theorie als in praktijk).

We hopen tijdens deze cursus waarnemingen te doen van ten minste zeven vleermuissoorten, met ruige dwergvleermuis en meervleermuis als meest algemene soorten in dit gebied. Overige te verwachten soorten zijn rosse vleermuis, grootoorvleermuis, watervleermuis, laatvlieger en baardvleermuis. Voor alle soorten geldt dat we nog onvoldoende inzicht hebben in het gebruik van jachtgebieden en de ligging van verblijfplaatsen.

Omdat deze cursus een onderdeel vormt van het opleidingstraject tot zelfstandig vanger (voor meer info www.vleermuisvangen.nl) wordt van alle deelnemers verwacht dat zij het gehele lange weekend aanwezig zullen zijn. Tijdens deze cursus is een mogelijkheid voor het doen van een theorie-examen. Hieronder het voorlopige programma. In het programma staan ook de activiteiten voor deelnemers die één of meerdere presentaties al gezien hebben.

Voor deelname aan de cursus dient diegene die wil hanteren voldoende gevaccineerd te zijn tegen rabiës en een titerbepaling van hoger dan 1 is verplicht. Dit is voor je eigen veiligheid en ook voor dat van de vleermuizen (besmetting rabiës = weg draagvlak bescherming. Meer info via deze link: <http://vleermuizenvangen.nl/overige-info/rabiës> .

Waar gaan we aan het werk? In de Wieringermeer

De Kop van Noord Holland staat nu niet direct bekend als de meest vleermuisrijke omgeving. De jonge 'bossen' en recreatieparken beginnen pas de laatste jaren volwassen te worden waarbij bomen over natuurlijke holten beschikken of juist afsterven waardoor er grote delen schors komen los te zitten. Om het gebrek aan natuurlijke holten te compenseren is rond 1990 op grote schaal begonnen met het ophangen van vleermuiskasten. Deze ruim 250 vleermuiskasten vormen de basis waarmee we deze workshop aan het werk gaan.

Twee van de kastenlocaties liggen in de Wieringermeer, even ten zuiden van Den Oever. De Wieringermeerpolder is in 1930 drooggelegd. Het grootste deel is landbouwgrond geworden, maar er liggen ook twee bossen: het Robbenoordbos en het Dijkgatsbos. Ze zijn aangelegd op grond die ongeschikt was voor landbouw. Samen vormen ze ruim 600 hectare natuurgebied in de open polder. In de nadagen van de Tweede Wereldoorlog blies de bezetter de IJsselmeerdijk op; door het snel instromende water ontstonden twee diepe 'wielen'. Er achter is eind jaren veertig het Dijkgatsbos geplant. Omdat de hele Wieringermeer onder water heeft gestaan is zowel het Robbenoordbos als het Dijkgatsbos niet ouder dan zo'n 65 jaar.

Sinds 1990 wordt er in het Robbenoordbos d.m.v. vleermuiskasten gemonsterd op vooral ruige dwergvleermuizen en meervleermuizen. In 2010 zijn er 40 kasten in het Dijkgatsbos bijgekomen. Het Dijkgatsbos is duidelijk anders dan het Robbenoordbos; de recreatiedruk is veel hoger, maar het is ook veel gevarieerder, met open plekken, luwe bosranden en open lanen. Er zijn in het gebied zes soorten vleermuizen in de kasten aangetroffen, gewone dwerg-, ruige dwerg-, meer-, baard- grootoor- en afgelopen najaar de rosse vleermuis. Zo vlak aan het uiteinde van de Afsluitdijk is het een interessant gebied om in de nazomer naar het migratiegedrag van een aantal vleermuissoorten te kijken. Vorig jaar hebben we hier het eerste bekende kraamverblijf van watervleermuizen gevonden. Ook andere soorten, zoals rosse vleermuis en grootoorvleermuizen zullen al van de bomen gebruik maken. Omdat het gebied zo groot is, is het onbegonnen werk dit met een batdetector te onderzoeken. Vandaar dat we tijdens dit kamp ook met telemetrie (een zender en ontvanger) aan de slag gaan.

Programma:

Donderdag 20 september

- 15:00 en 16:00 Aankomst op Groepskampeerterein de Snippenwei (tent neerzetten)
- 16:30 Introductierondje cursusteam en deelnemers
- 17:00 Uithalen vleermuizen en hanteren (Eva)
- 17:30 Herkenning genera en niet myotis soorten (Johann)

- 19:00 Vertrek in kleine groepjes naar vanglocaties (vleermuizen vangen met mistnetten boven land en boven water. Ter plaatse: oefenen met opzetten van netten, en daarna praktijk oefenen met vangen en hanteren).
- 24:00 Opbreken en terugkeer naar kampplaats

Vrijdag 21 september

- 09:30 Ontbijt en koffie
- 10:00 Evaluatie veldwerk (A-J en Jan)
- 10:30 Rabiës (Thijs)
- 11:00 Zoönose(n) overgebracht door vleermuizen (Lineke Begeman)
- 11:30 Korte pauze en koffie
- 12:00 Vergelijking onderzoeksmethodes (vleermuiskasten, mistnetten, etc. als onderzoeksmethode) (A-J)
- 12:30 Lunch
- 13:15 Vertrek in kleine groepjes. Telemetrie in de praktijk: gezenderde dieren op sporen (of om mistnet vangplek te selecteren) (extreem regen scenario= presentatie waar zit ik mijn mistnet neer)
- 16:00 Beschrijven, seksuele status, leeftijd schatting en gezondheid (Joris)
- 17:00 Warme maaltijd
- 18:00 Vertrek in kleine groepjes naar vanglocaties (vleermuizen vangen met mistnetten boven land en boven water).
- 24:00 Opbreken terugkeer naar de kampplaats

Zaterdag 22 september

- 09:30 Ontbijt en koffie
- 10:00 Evaluatie veldwerk (A-J en Jan)
- 10:30 Herkenning myotis soorten (René)
- 11:00 Ethische richtlijnen (Tjeerd)
- 11:45 Instructie kastenwerk (Jan)

Note: gevorderden, tussen 10:30 en 12 uur is ook gelegenheid om een examen te doen! Graag van te voren aanmelden. Of evt. met gevorderden wederom telemetrie in praktijk.

- 12:00 Lunch (of evt. lunch mee nemen)
- 12:30 Vertrek in kleine groepjes naar kasten locaties (9 bosgebieden)
- 18:00 Avondeten.
- 19:00 Vertrek in kleine groepjes naar vanglocaties (idem als vrijdag) of optioneel uitvoeren. telling langs afsluitdijk Tijdens vangen: soort determinatie puzzel maken.
- 24:00 Opbreken en terugkeer naar de kampplaats

Zondag 23 september

- 10:30 Ontbijt
- 11:00 Evaluatie veldwerk (A-J en Jan)
- 11:30 Informatie omtrent WOZEP (Windmolens Op Zee Ecologisch Project. (Sander Lagerveld)
- 12:00 Kastens als monitoringsmiddel, hoe zet je een onderzoek op? Welke ontheffingen heb je nodig? Wat is de inspanning? (Jan)
- 12:30 Lunch, opruimen
- 14:00 Praktijk telemetrie onderzoek (Rondje langs gezenderde dieren)

Meebrengen:

- Tent, busje, camper (er is géén slaapplek in het dagverblijf). Er is beperkt ruimte voor campers, graag van te voren melden!
- Slaapzak en matje
- Bord, bestek
- Batdetector
- Ladder (indien mogelijk vanaf 3m lengte).
- Hoofdlamp (!), zaklamp en voldoende batterijen
- Aangepaste kledij en schoenen (vergeet ook niet regenkleren, laarzen, paraplu)

Kosten:

Er kunnen maximaal 30 cursisten mee doen aan de cursus. De cursus duurt 4 dagen (3 overnachtingen). De kosten bedragen 125 euro of 100 euro voor studenten (inclusief verblijfplaats, maaltijden en syllabus). Opgave kan door een mail te sturen naar Gerben Achterkamp (gerben_a@dds.nl). Geef bij je opgave ook volgende informatie door: ervaring wbt vleermuizen vangen, status van rabiës vaccinatie en woonplaats. Een paar weken voor de aanvang van de cursus zullen we een deelnemerslijst rondsturen met woonplaats en emailadressen, zodat alle deelnemers in de gelegenheid zijn om te carpoolen. Let op, pas na betaling van de kampkosten kom je terecht op de deelnemerslijst. Teruggave van het kampgeld is mogelijk tot 20 augustus.

IBAN: NL70 TRIO 0198 3916 17, t.n.v. Stichting vleermuizen vangen onder vermelding van: naam + deelnamegeld cursus Wieringermeer 2018). Als je de kosten op factuur wilt, gelieve dat bij de opgave te vermelden.

Cursusteam:

Anne-Jifke Haarsma (+31 6 39498605)
Eva Henrard (+31 621236422)
Jan Boshamer (+31 6 27187888)
Johann Prescher (+31 630285367)
Joris Verhees (+31 612424073)
René Janssen(+31 6 45 45 49 14)
Tjeerd Kooij (+31 6 20786375)
Thijs Bosch (+31 6 51016209)
Hopelijk tot donderdag 20 september.

Vriendelijke groet namens het cursusteam,

Anne Jifke Haarsma &
ahaarsma@dds.nl
06 39498605

Jan Boshamer
janboshamer@planet.nl
06 27187888
p/a Vogelzand 4250
1788 MP Den Helder